

Józef Piłsudski

opowiadanie edukacyjne

Do pana Stanisława Zarzyckiego dobiegło energiczne pukanie do drzwi. Od razu domyślił się, że to może być tylko Kamil, który zawsze pukał tak, jakby bardzo mu się śpieszyło.

– Cześć, dziadku – przywitał się zadyszany chłopiec. – Czy mogę tu trochę zostać, bo u mnie w domu nie da się mieszkać, tato z wujkiem Karolem weszli na temat polityki i jak zwykle okropnie się kłóć.

– O co tym razem poszło? – zapytał dziadek.

– O Piłsudskiego – odpowiedział Kamil. – Tato powiedział, że przydałby się teraz taki charyzmatyczny polityk, a wujek miał inne zdanie, no i się zaczęło. Nawet nie chcieli mi wytłumaczyć znaczenia słowa „charyzmatyczny”, tylko powiedzieli, żebym nie przeszkadzał. No to sobie poszedłem. I dalej nie wiem, co to jest „charyzmatyczny”.

– Charyzmatyczny to po prostu obdarzony niezwykle silną osobowością – wytłumaczył pan Stanisław. – Człowiek o charyzmatycznym charakterze ma wielki wpływ na otoczenie, więc w przypadku polityka to istotna cecha. A Józef Piłsudski był właśnie takim politykiem. To wielka postać, bez względu na to, czy ktoś go ceni, czy nie.

– Ostatnio wszędzie się słyszało o tym Piłsudskim – stwierdził chłopiec – szczególnie w okolicy Święta Niepodległości, więc już trochę wiem, że był wielkim mężem stanu. Ale mnie bardziej ciekawi to, jakim był chłopcem, gdy był w moim wieku. Rozumiesz, dziadku, przecież każdy sławny człowiek kiedyś był dzieckiem, nie urodził się od razu wielki i mądry, prawda?

– Tak, wszystko się zgadza – roześmiał się pan Zarzycki. – Szybko więc nadrabiamy historyczne zaległości. To co, zaczniemy od rodziny i dzieciństwa?

– Tak, tak – zapalił się do rozmowy Kamil – i czasy, w których żył.

– Początki rodziny Piłsudskich sięgają wieku XVI – zaczął starszy pan – kiedy to pewien starosta nazwał się Piłsudskim od swojej posiadłości – Piłsudy. To przodek naszego bohatera. On sam przyszedł na świat w roku 1867 w Zułowie, jako czwarte dziecko, a drugi z kolei syn. Matka jego, Maria z Billewiczów, pochodziła z najstarszych i najzamożniejszych rodów szlacheckich na Żmudzi.

– To się nazywa pochodzenie! – wykrzyknął chłopiec. – Czyli Piłsudski miał troje rodzeństwa? – upewnił się.

– Rodzeństwa to miał znacznie więcej – sprostował pan Stanisław. – Jego rodzeństwem byli również siostra Helena, później Zofia, następnie Bronisław, dalej Adam, dwa lata po nim Kazimierz, następnie Maria, potem Jan, trzy lata później Ludwika, po niej Kacper, a na końcu bliźnięta, które zmarły jako bardzo małe dzieci.

– O rety, to ile tych dzieci było? – zaczął liczyć Kamil. – Razem dwanaścioro! Było się z kim bawić!

– Zgadza się, bo i miejsce, w którym mieszkali było malownicze – kontynuował dziadek. – Zułów był bogatym majątkiem. Był to piękny dwór otoczony ogrodem i lasem, ze strumykami i stawem. Naprawdę bajkowe miejsce, ale szybko utracone.

– Dlaczego? – zapytał chłopiec. – Co się stało?

– Kiedy Ziuk był mały – tak nazywano Józefa – w ich majątku wybuchł pożar i spaliło się praktycznie wszystko. Dobrze, że nikt nie ucierpiał. Po tej tragedii cała rodzina przeniosła się do Wilna.

– Dzieci chyba nie cieszyły się z tej zmiany – stwierdził Kamil. – Ja na pewno bym się nie cieszył.

– Dla wszystkich to był szok – powiedział pan Stanisław – a dla Ziuka szczególnie, bowiem rozpoczął naukę w rządowym gimnazjum.

– A co w tym złego? – zapytał chłopiec. – Szkoła jest zawsze szkołą i rzadko się ją lubi.

– Ale to była szkoła rosyjska, przecież to czasy zaborów – wyjaśnił dziadek. – A to zupełnie zmienia postać rzeczy.

– Aaa, teraz rozumiem – powiedział chłopiec. – W takiej szlacheckiej rodzinie

pewnie był wychowany w polskim duchu, a tu musiał słuchać rosyjskich nauczycieli.

– No właśnie. Ziuk nie lubił tej szkoły, chociaż nie sprawiał większych kłopotów – kontynuował temat starszy pan. – Wiadomo, że w czasie nauki parę razy został ukarany aresztem szkolnym. To za rozmowę po polsku w szatni, to za nieoddanie honorów na ulicy ważnym osobistościom rosyjskim...

– Czy wtedy zainteresowała go polityka? – zapytał Kamil. – Miał już powody, by się buntować.

– Nie, był wtedy jeszcze za młody – roześmiał się pan Zarzycki. – Na razie wystarczyło mu to, że był ulubieńcem rodziny, wesołym chłopakiem o silnym charakterze. W zabawach podporządkowywał sobie całe rodzeństwo, nawet starszego brata, Bronisława, który wspominał, że Ziuk był bardzo ambitny i wszystkimi rządził. Początki polityki to chyba założenie w roku 1882 kółka konspiracyjnego „Spójnia”.

– To Piłsudski miał dopiero 15 lat! – obliczył chłopiec. – I pewnie chodził jeszcze do szkoły.

– Zgadza się – potwierdził dziadek. – Wraz z bratem Bronisławem i kolegami czytali zakazane przez Rosję książki i później o nich dyskutowali. Jak widzisz, to nie była taka prawdziwa polityka, tylko raczej samokształcenie. W tym mniej więcej czasie zakończyło się w miarę szczęśliwe życie młodych Piłsudskich.

– Domyślam się, że coś tragicznego się wydarzyło – zaniepokoił się Kamil. – Mam rację?

– Dobrze dedukujesz – przytaknął pan Stanisław. – W roku 1884 zmarła jego ukochana matka, Maria Piłsudska. Rok później młody Józef ukończył wileńskie gimnazjum i rozpoczął studia medyczne w Charkowie, gdzie zetknął się z konspiracją studencką i to było już prawdziwe spotkanie z polityką.

– Konspiracją? Co to znaczy?

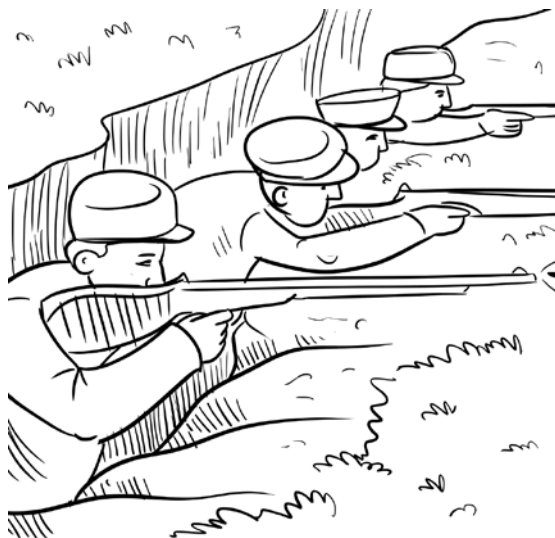
– To była tajna, nielegalna działalność przeciwko ówczesnej władzy.

– Mówiłeś, dziadku, że Ziuk zaczął studiować medycynę. Czy to znaczy, że został lekarzem? – zdziwił się chłopiec.

– Nie, bo tych studiów nie skończył – wyjaśnił dziadek. – Po zaliczeniu pierwszego roku przez chwilę przebywał w Wilnie i tam z bratem konspirował, czyli działał w tajnej organizacji. Bronisław był wówczas bardzo zaangażowany w spiski antyrosyjskie. Bracia Piłsudscy zostali w końcu skazani za udział w spisku na życie cara, w którym, co prawda, nie do końca brali udział, ale znali tych, którzy ten spisek przygotowywali. Józef został skazany na pięć lat zesłania w głąb Rosji, na Syberię, a jego brat – Bronisław – na 15 lat katorgi.

– Domyślam się – wtrącił Kamil – że łatwo im nie było. Okrutne to były czasy, prawda?

– Faktycznie, dla nas, Polaków, bardzo ciężkie – zgodził się pan Stanisław – ale dzięki temu Józef Piłsudski okazał się największym mężem stanu współczesnej epoki. Gdy więc po latach, po upadku caratu i po pierwszej wojnie światowej, w roku 1918 odrodziła się po długim okresie zaborów Polska, przyjął tytuł Naczelnika Państwa, nawiązując do czasów kościuszkowskich – i stał się jego realnym przywódcą.

– A ja sądziłem, że zajmował się wojskiem – powiedział chłopiec. – Tyle się mówi o jego talencie wojskowym. A może coś pomyliłem?

– Nie, nic nie mylisz – powiedział pan Stanisław. – Faktycznie, dzięki niemu Polska w 1921 roku wygrała wojnę z Rosją, ale sam Piłsudski szybko rozczarował się polską polityką. Uważał, że niszczą ją ciągłe konflikty i zawiść między partiami, na długo więc się z niej wycofał, bo aż do roku 1926, kiedy to uznał, że ponownie musi zająć się krajem.

– Wycofał się? Ja się już powoli gubię.

– Bo w rzeczywistości życie i czyny Józefa Piłsudskiego są skomplikowane – westchnął dziadek. – I, szczerze mówiąc, nie wiem, jak ci to wyjaśnić, żebyś wszystko dobrze zrozumiał. Józef Piłsudski miał bez wątpienia duży wpływ na historię Polski. W czasie swej kariery politycznej i wojskowej zawsze miał na uwadze, jak to powtarzał, jej dobro. Dlatego najpierw prowadził działalność antyrosyjską, a po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, brał udział w walkach z rosyjskimi bolszewikami, wspierał pracę polityków przy konstytucji, walczył o kształt naszych granic, szczególnie na wschodzie, dążył do zbudowania w kraju silnej armii, starał się wzmocnić pozycję Polski na arenie międzynarodowej...

– Ale to przecież bardzo dobrze, prawda?

– Tak, oczywiście. Jego zasługi dla odbudowania niepodległej Polski są uznane i nie podlegają dyskusjom. Ale z drugiej strony, jak już mówiłeś, Marszałek był osobą charyzmatyczną. Pamiętasz, co to znaczy?

– Tak. Chyba tak... – rzekł Kamil prawie bezwiednie, zasłuchany w słowa dziadka, który coraz bliżej przysuwał się do niego ze swoim krzyżem, jakby mówił mu coraz większą tajemnicę.

– Był osobą charyzmatyczną w pełnym tego słowa znaczeniu – ściszył głos pan Stanisław. – Kiedy był przekonany o swoich racjach, nic nie mogło go zatrzymać. Ludzie czuli przed nim respekt, bo potrafił zrugać nawet wysokich rangą wojskowych. Kiedy zaproponowano mu funkcję prezydenta – odmówił, ponieważ konstytucja nie dawała prezydentowi zbyt wiele praw – a po co pełnić urząd, który nie daje

możliwości? – Pan Zarzycki przerwał na chwilę. – Piłsudski miał swoją wizję i ją konsekwentnie realizował, nie oglądając się na opinie innych. I – jak każdy człowiek czynu – zyskał sobie zarówno gorących zwolenników, jak i zagorzałych przeciwników. Mówi się, że ma swoją czarną i białą legendę.

– A czy miał czas na życie prywatne?
– zapytał niepewnie Kamil, sam nie wiedząc, czy to wypada w takim momencie.
– Rozumiesz, mam na myśli rodzinę. Bo przy tej całej polityce...

– Marszałek Piłsudski żenił się dwa razy – odpowiedział dziadek, podnosząc się z krzesła i podchodząc do barku. – Pierwszą żoną była Maria Juszkiewiczowa. Z drugą, Aleksandrą Szczerbińską, miał dwie córki, Wandę i Jadwigę, które były oczkiem w głowie swego taty.

– Oczkiem w głowie? Ty to, dziadku, znasz takie stare powiedzonka – roześmiał się Kamil. – Pierwszy raz coś takiego słyszę.

– Powiedzonka stare, bo i ja jestem stary – zaśmiał się pan Stanisław – a do tego przez chwilę poczułem się, jakbym był Marszałkiem Piłsudskim, o którym, gdy już był starszym panem, Polacy z wielką sympatią mówili „Dziadek”.

– Ale tak przecież mówi się o kimś bardzo bliskim, prawda?

– Prawda. I dlatego śmierć Marszałka w roku 1935 spowodowała narodową żałobę – kontynuował pan Zarzycki, przeglądając drugą już szufladę barku – a uroczystości pogrzebowe były wielką manifestacją ludności. Serce Piłsudskiego, zgodnie z jego wolą, złożono w grobie jego matki na cmentarzu w Wilnie, a ciało spoczęło na Wawelu.

– A co tam, dziadku, szukasz? Bo widzę, że już od dłuższej chwili przerzucasz jakieś starocie.

– Ano szukam... O, jest – dziadek triumfalnie pokazał Kamilowi „znalezisko”.

– Talia kart? Jak to?

– Tak, tak. Talia kart. Przecież chciałeś coś wiedzieć o Marszałku, prawda? Więc wiedz, że jednym z jego ulubionych zajęć było stawianie pasjansów. To go relaksowało, a jednocześnie pomagało mu się skoncentrować, gdy rozmyślał o ważnych sprawach.

– Pasjansów? A jak to się robi?

– Tym może zajmiemy się następnym razem – zaśmiał się dziadek. – A teraz zmykaj już. Na dzisiaj wystarczy, bo zaraz zaczną się o ciebie martwić w domu.

Kamil z wypiekami na twarzy wrócił do mieszkania, gdzie dyskusjom politycznym nie było końca. Nagle chłopiec wykorzystał chwilę ciszy i postanowił zabrać głos.

– Tato, wujku, czemu się tak denerwujecie? Rozłóżcie sobie lepiej pasjansa - jak Marszałek Piłsudski. Tak dla relaksu.

Zdumione miny taty i wujka stanowiły nagrodę za cały wieczór spędzony u sympatycznego sąsiada.

W serwisie SuperKid.pl, w dziale „Wielcy Ludzie”
znajdziesz także kolorowanekę, ćwiczenia
i łamigłównki do wydruku utrwalające nabytą wiedzę.